

Notes du mont Royal

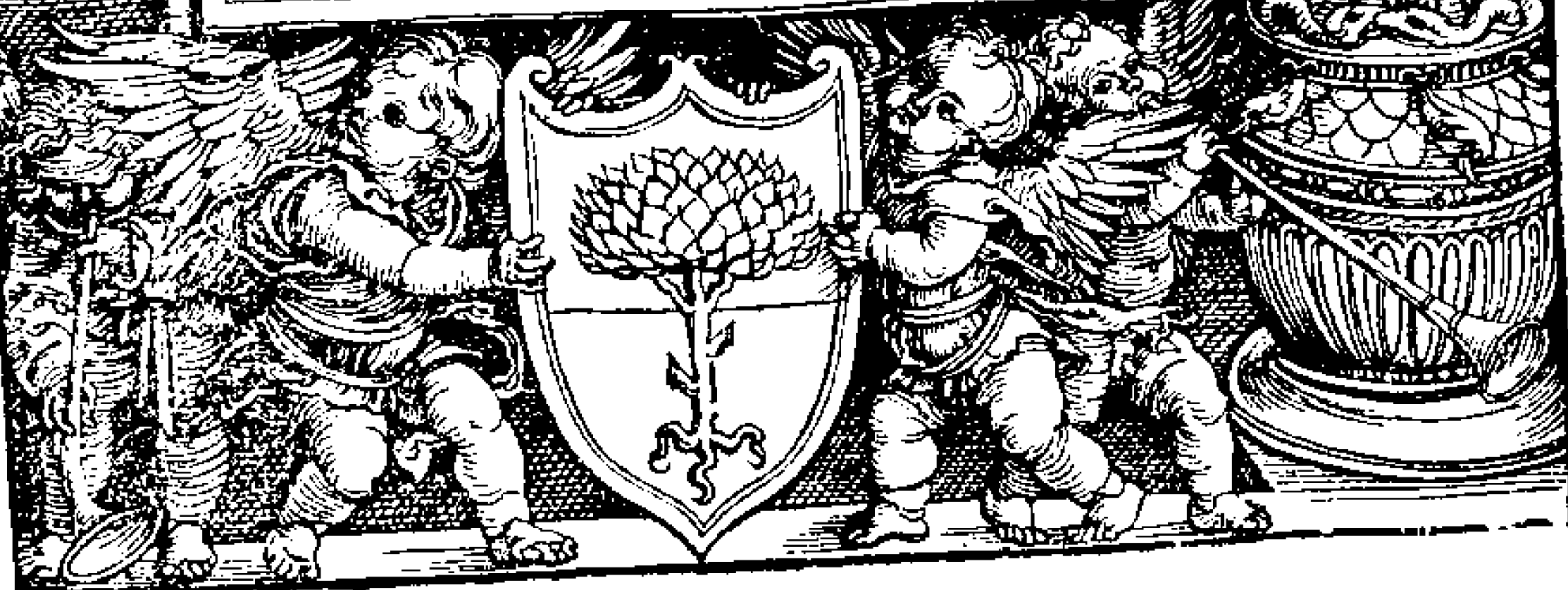
www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

2

Lucianus de ratione
conscribendæ historiæ, ex
græco in latinum
traductus,

¶ Qui ludicro seu vero decertaturi sunt praelio, Imperator exuperantissime, anteq̃ Martis subeant discrimen, arma expedire, animi vigorem confirmare, corporis robur exercere, consueuerunt/ vt cum p̃ vsu diuturnum, ac pugnae simulachrū, iam vires foeliciter experti fuerint, rem aleae ita demum recte cōmittere valeāt/ Pariter & me ope praeium facturū existimaui, si priusq̃z officiū a Serenitate tua mihi mandatū, aggrederer, ingenii periculū facerem, ac plane experirer, num̃ iussionibus sacratissimae Maiestatis tuae satisfacere, historiāq̃z ad me transmissam, faustis eiusdem auspiciis, e sermone graeco, in latinū comode vertere possem. Ex omnibus itaq̃z auctoribus, Lucianū potissime delegi, scriptorem sane q̃z acerrimū, suauem & iocundum, derisorē nō minus salum, q̃z lepidum & urbanum, Sententiarū grauitate insignem, Figuris vero ac structura modulātū & concinnū, quēadmodū rerum cōpia foelicem, ac verborum elegātia venustum, pressum pariter & redundantē, omni deniq̃z dicēdi venere absolutū & rotundum/ Cuius cōmentarium de ratione conscribendae historiae, ideo transtuli, vt. Clementia tua ex illo, tanq̃z praeludio quodam, recte de futuris coniecturam sumere posset/ quāuis enī si ad magnitudinem respiciat, opusculū perq̃z minutulū esse videat, longe tamen plus in recessu cōtinet, quā aperta fronte polliceat/ gem

marum instar minutissimarum, in quas natura maiestas
rerū prae cīa arctissime inclusit. Accipe igitur Caeſar fortun
natissime, solita tua bonitate tenuis ingenii monumentū
Nam & deo Opti. ac Max: plus voluntatis simplicitas,
q̃ diuitiarū opulentia, accepta esse solet / cuius te prae cī
puum amulatorē esse decet, cum eius imaginē in terris
repraesentes, bonisq; nō solum extrariis vniuersos exupe
res homīes, sed & animi dotib⁹, virtute scilicet, ac doctri
na, cunctis praestes mortalibus. Siquidem verissime as
firmare ausim, non solū inter bellicosos impatores te esse
doctissimū, verum & inter doctos bellicosissimū nec ali
quem aequae post magnū illum Alexandrū, ac Caeſarem
Iulium militarē disciplinā, tam egregie literarū studiis
ac te copulasse / rara hāc foelicitas, ac omni auo vix vni
aut alteri concessa. Quapropter meo iure facturus mihi
videor, si tibi principi fortissimo pariter & eruditissimo,
carthacea hāc offerā munera, cum & iam pridem sub te,
nō solum in litterarū monumentis sudauerim, sed & bel
lis funestissimis militauerim, exercitus duxerim, prae cī
pue vero bello Heluetico, auxiliariis copiis, in subsidio
um potētiae tuae a Rep: Nurenbergēsi missis, tam eque
stribus q̃ pedestribus vniuersis praefuerim, ac imperaue
rim. Nemo igitur prudens mihi vicio vertet, si innumeras
bonitatis tuae virtutes ac gloriam, quēadmodum militan
do, ita & scribēdo imitari, ac reuerēter, sed a longe secta
ri concupisco / quandoquidem ita a natura comparatum
esse videmus, vt principum moribus, frequēter se subdi
ti adaptare cōsueſcant. Audaciam praeterea florentissima
tua pietas mihi subministrat, quotienscūq; enī te, Nuren
bergēsis reipublicae tuae legatus, reuerēter adeo, tantūq;

in ex his
vniuersis
Opti. Simp
dignis fari

Genera pro
pore in
fieri.

Ar pro p:
in p. d. a
vnde ar

1. f. f. f.

Vitio Verter
ho d. d. d.
f. f. f.
f. f. f.

Indo
f. f. f.
f. f. f.
f. f. f.

numen supplex adoro, nō solum me, vr optimum decet
principē, benignissime audis, sed & gratiosissime, ac mu-
neribus quādoq; donatū, absoluis, ac dimittis. Quid, q;
a sacratissima Maiestate tua, honore tam digno sum ho-
nestatus, vt mera indulgentia, motuq; spontaneo, in con-
siliarium domesticū tuum sim ascitus, ac reliquorum vi-
rorum tantorum, numero ascriptus, pro quibus omnibus
si grates dignas referre cuperem, penitus nō valerem, &
si possem, fortuna tua amplissima id minime pateretur.
Verūtamen, donec viuentiū censebor nomine, Serenitatis
tuæ præceptis, mādatis, & iussionib9, nō solū humiliter
obsecundabo, sed & perq; obsequenti parebo. Indyte ac
Pic. Cæsar, Victor Fauste, ac Triūphator semp Auguste,

LVCIANI VITA.

Lucianus Samosatensis Sophista, cum Traiani Cæsaris
temporibus, apud Antiochiā Syriæ, causas forenses pa-
rū foeliciter egisset, ad scribendū animū aplicuit. Et quo-
niam, omnia deridendo, nil affirmādo, neq; deis neq; ho-
minibus parcat, Athei nomē sortitus est, & a canibus tan-
dem laceratus esse dicitur: dicta eius præstantiora nō pa-
rum multa, viri Cristianissimi scriptis inferuere propriis,
etsi ille religionis veræ desertor, impiusq; extiterit calum-
niator. Doctus alioqui, ac longe saniori mēte dignus, In
presenti vero cōmentario, quanuis subiniciū vt assolet, il-
ludere videatur, illudendo tamē instruit, ac tandem quo
pacto historia sit conscribenda, egregie, ac præter cōsue-
tudinem edocet.

In Antiochia
Syriae
apud Antiochia
Syriae

QVO PACTO HISTORIA CON- SCRIBI OPORTEAT.

¶ Ferūt Abderitas, formose Philon, Lysimacho regnāte, talem inuasisse morbum, febris acuta ac vehementi confestim sub initiū, populariter cuncti corripiebant. septimū inde circiter diem, nōnullis sanguis multus e naribus pfluens, aliis vero sudor copiosus supueniens, febrem dissoluit. vnde in risum a gritudo illa demū cōuersa est, omnes enī ad tragœdias recitandas impellebant, ac Iambi-
ca ad modum vociferantes decantabant. Potissimū vero Euripedis Andromedā lugubri resonabāt carmine. Per seicq; verba accurate enarrabant. refertaq; erat ciuitas vni-
uersa, pallidis & extenuatis illis, septenariisq; tragœdis. **Tu vero diuorum tyranne hominūq; Amor,**
Et reliqua, sonora quadā voce cantātum. Idq; longo du-
rauit tempore, Donec hyemis ac frigoris supueniēs aspe-
ritas, eos a nugis illis tādē absoluit. Huic vero rei Arche-
laus tragœd9, tūctpis illustris, occasionē præstitisse mihi
videť, qui media æstate, ac vāhemēti calore, ipsis Andro-
medā recitauerat, Vnde cōplures in theatro febris inua-
sit, qui inde surgentes postea in tragœdiā delapsi sunt, cū
admodum tenaciter eorū memoriæ Andromeda adhere-
ret, Perseusq; cū Medusa, vniuscuiusq; mentem adhuc cir-
cumuolaret. ¶ Vt igitur vnū alteri (vt aiunt) comparem
Abderiticus morbus nunc quoq; multos corripuit erudi-
tos, nō q; tragœdias recitent, tolerabilius enī deliraret, si
alienis haud malis detinerent Iambis. Sed postq; quæ-
pedibus versant cōmota sunt, bellum videlicet aduersus
Barbaros, cladesq; in Armenia accepta, ac victoriæ cre-
bræ, nemo non historiam scribere aggredit. quin potius

Ad philo-
nem quem
dā scribit

Eni ipse
tragœdias
a rariis

Carmē ex
Androme-
da Euripi-
dis.

gata & r-
da labora-
in Vxorē
Elmāriū

Narrat la-
morbi rui-

Graphica
transfert a
tas

Ob Elemē
torū cōtra
rietatem.
Diogenes.
Philippus
macedonū
Rex. Ale
xandri pa
ter.

Lucus iux
ta Corin
thū a mul
titudine cor
norū arbo
rū sic dict
Doliū vol
uere.

et os apert
est. Epigr.

Res admo
dū difficil
is historiā
cōscribere.

A fumo &
vnda sum
ptū ex Ho
mero odif
se li. xii.

Thucydides, ac Herodoti, Xenophontes quoque, nobis
passim emergunt, adeo ut verū esse videat adagiū illud,
Bellum rerū omniū pater, quandoquidē tot historici vno
impetu pducti sunt, Hæc igitur O Amice, cum cernere
& audire, Sinoponensis illud in mentem venit. Cum enī
Philippus iam ingruere diceret, Corinthii vniuersi ptur
babant, ac negotiis occupati erāt. Aliqui enī arma præ
parabant, quidam lapides transferebant, illi mania refi
ciebant, nōnulli vero ppugnacula firmabant, alii autem
aliud quid vtile subministrabant, quæ cū Diogenes con
teplaret ac nil haberet quod ageret, nemo enī illius vte
batur opera, succinxit vestem, iugentique studio doliū, quo
domus vice utebatur, suscipiens in Cranio verrere cepit.
Cunq; a familiari quodam, quidnā faceret interrogatus
esset, respondit, doliū volo, ne solus inter tot operātes
ocari videar. Proinde ego quoque, o Amice, ne solus intā
garrula tempestate mutus essem, neve tanq; comicū sa
tellitiū, ostitabūdus ac silens ptransirem, recte me factu
rum existimaui, si pro virili pariter quoque doliū reuolu
uerem, non tamen ut historiā scriberem, siue res gestas
enarrare, quādoquidē nō tam insignis audaciæ sum ego,
nec tu quid tale de me verearis, Noui etenī quā ingēs sit
periculū, si quis paxa voluat, præsertim tam fragile do
liolum, quale illud meum est, nō admodum firmiter ope
re figulari decoctū, mox etenī ut minuto illidere lapillo
colligere testas cogeret. Quidnā igit decreuerim requir
scz, ut ipse tutus, ac extra teli iactum cōstitutus, belli par
ticeps fiam, et tibi singula enarrem, consultoque a fumo &
vnda, necnō a curis, quæ huic scribēdi insunt muneri, ab
stineam. admonitiōne vero p breuē quandā, præceptaque

Imper
Diogenis
li. xii.

hæc pauca scribētibus suggeram, vt si minus inscriptio-
 nis, saltē ipsius particeps fiam ædificii, digito summo lu-
 rum attingens, ¶ Verū enīvero q̄ plurimi, admonitione
 aliqua ad negotiū illud, minime sibi opus esse arbitrant̃,
 nō magis ac arte aliqua ad eundem, videndūue, aut co-
 medendum, sed admodū rem facilem, paruiq; momenti
 ac vniuscuiusq; hoīs esse historiā conscribere existimāt,
 dūmodo mentis conceptū exprimere quis valeat. Atqui
 tu Amice optime nosti, quā arduū negotiū sit illud, minī
 meq; ex istis, quæ per se gñitiē cōponi solent, sed quod in-
 ter cunctā rem litterariā, maxima indigeat cura. Si quis
 (vt Thucydidis vtar verbis) ad æternitatē aspirare nitit̃.
 Proinde oppido q̄ paucos a sententia me dimoturū, nō
 nullis vero molestum valde futurū, certissime noui, maxi-
 me qui historiā iam absoluerūt, ac in publicū emiserunt,
 Sūmæ etenī dementiæ est, sperare eos, qui iam ab audia-
 toribus collaudati sunt, qd emendaturos, seu transcriptu-
 ros, ex iis, quæ semel approbata, ac velut in regias aulas
 reposita sunt, ¶ Cæterum nō ab re forsitan erit, illos eos-
 dem quoq; alloqui, vt si quando bellum aliud, vel Celtis
 cōtra Getas, aut Indis aduersus Bactros cōfletur (nemo
 enī contra nos, qui iam vniuersa subiugauimus, tale quid
 audebit,) exactius historiā componere valeant, regulam
 hanc, si saltem recta esse videat̃, ante oculos constituen-
 tes, sin minus, ipsi cum eodem illo cubito, quē admodum
 & nunc opus cōmensuranto. Nec medicus admodū do-
 lebit, si Abderitæ cuncti sponte recitent Andromedam,
 ¶ Igitur cum duplex sit consilii officium, Vnum quidem
quæ eligenda, alterū quæ declinanda sint edocet. Age de
 iis, quæ historiā conscribenti fugiēda, & a quibus potissī-
 A iiii

Architecti
 instar.
 Admoni-
 tio vilipen-
 ditur.

Arduū ne-
 gotium his-
 toriam cō-
 scribere.
 Thucydi-
 des.

Ediderunt.

Recōdita.

Mordet ro-
manos.

Regula fa-
brilis.
Eadem
amissi.

Duplex cō-
siliū officiū
um.

me sit abstinēdū, primo verba faciamus. Dein quibus ut
a vero tramite & recta via non aberret, sint obseruanda
a quali nam principio sit auspicandū, quis ordo rebus ge-
stis adaptādus, qui modus singulis accomodādus, quæ
subticēda, quibus immorandū, quæ carptim tantūmodo
pstringēda, quo pacto cūcta sint explicāda ac coaptāda,
hæc & similia postea enarrabim⁹, nūc aut vicia, quæ im-
peritos sequi cōsueuere historicos, enumerare pergamus
¶ Porro, quæ nam in omni sermone vulgata sint errata,
seu in voce ac cōpositiōe, seu in sentētiis & reliqua insci-
cia, longū esset referre, & ad ppositum præsens minime
spectans. cōmunia etenī (ut dixi) omniū sermonū vitia,
aut in voce, aut structura versant⁹. In quibus vero histo-
rici aberrēt, facile, si obseruaueris talia deprehēdes, qua-
lia & mihi sæpius auscultāti visa sunt, maxime, si omnib⁹
aures patefeceris. Interim vero nō intempestiuū erit, exē-
pli grā nōnulla cōmemorare, quæ perperā cōscripta sunt.

*Primus er-
ror eorum
qui omissa
historia in
laudibus
versantur.*

Distantia

*Grauiissi-
mū & acu-
tissimum.
Historia
mendatiū
respuit
Periti i me-
dicinis q̃ a
genitorib⁹
artē accepe-*

¶ Et primo quantum in illo errent, consideremus. q̃ plu-
rimi enī ex eis, quæ gesta sunt, memoriæ p̃dere negligūt,
Laudibus vero ducū, & imperatorū longius immorant⁹,
suos quoq̃ in sublime tollunt, ac hostes plus æquo depri-
mūt, ignorātes, haud angusto isthmo historiā a laudib⁹
discretam, & admodū remotam, ac muro ingenti seiunctā
esse. Deniq̃ iuxta musicorum prouerbiū *οἱ ὁδοῦ ὁδοῦ* *Disdrapa*
mutuo sese respicere interuallo. Siquidem laudanti hoc *1011*
vnū curæ est, quo pacto laudare ac oblectare laudatum
valeat, parumq̃ curat, si mendatio quoq̃ subolescenti fie-
nem consequatur. Atqui historia, ne tantillum quidem,
momentaneumue mendatium tollerare potest, perinde ac
medicorū filii, arteriæ meatū intercipi ferunt, cum quicq̃
vel minimū illuc delapsus fuerit, *Vide Scimotri De q̃a*

¶ Præterea ignorare mihi tales videtur, q̃ poetices & poeti-
matū alia sit p̃fessio, regulæq; peculiares, alia vero histo-
ria. Ibi enī libertas & lex vna prescripta ē, videlicet, quic-
quid poetis placitum fuerit. Numine enī afflati, ac musis
perciti, & si aligerorū equorū currū cōiungere, eosq; super
vndas aut aristarū summitates currere voluerint, minime
illis vitio vertetur. Neq; cum eorū Iupiter, terrā pariter
& mare vna resti extracta suspendit, verentur, ne illa ab-
rupta, cuncta in terrā deiecta cōterantur. Sed si Agamē-
nonē laudare voluerint, nemo illis impedimēto erit, si ip-
sum oculis ac capite Ioui similē esse effingāt, pectore aut
fratri eius Neptuno, cingulo Marti, oportet enī Atrei &
Aeropæ filium, ex omnib⁹ diis quoddā fieri cōpositum
haud enī Iupiter ipse sol⁹, Neptunusue, aut Mars, illius
pulchritudinē explere sufficit. Historia ṽo, si adulationē
aliquā admiserit talem, quid aliud q̃ pedissequa quā dā
poetices efficitur? Siquidē cū magniloquētia illa priuata
fuerit, nec nō reliqua monstra numeris denudata indica-
uerit, longe poetice se insigniorē ostendit. ¶ Magnū igi-
tur, imo maximū hoc vitium, si quis ea quæ ad historiam
spectant, ab illis quæ ad poeticē pr̃incēt, haud nouerit se-
gregare, sed historiae poetices inculcat illecebras, fabulas
videlicet & laudes, nec non excessus, qui ex illis redun-
dare solent. perinde ac si quis Athletam quempiā ex ro-
bustis illis, & ferme illigneis, nudū, palla amiciat, ac reli-
quo ornatu meretricio exornet, fūco p̃fricet, cerusaq; faciē
expoliat. Dii immortales, quā ridiculum ipsum efficiet, si
talī ornatu eū dedecoret. ¶ Atqui hoc nō dico, q̃ laudib⁹
in historia non sit aliquādo indulgendū, quandoquidem
tempore cōuenienti laudare decet, modus tamē rei adhi-
bendus est, ne talia postea legētibus molesta esse depre-

Longe dif-
ferū histo-
ria & poe-
tica.

Notat Ho-
merū Ilias
dos Li. xv.
Homerum
carpit illi
Li. viii.
Iliados.
Li. ii.

Historia-
in qua adu-
latur poeti-
ces efficiūt
pedissequa

Modus in
laudibus
seruandu

at d. 2.
E. 2. 2.
E. 2. 2.

historia.
nis utili-
is.
Athletam
ortē & q
trum qd
erfarium
inceret.
omo
ollis.
eritate
istoria ni
tur.

argo ocu-
rior.

hendantur & ut vno verbo eloquar, penitus ad sequētia
regulanda sunt, quēadmodū paulo post ostendā. Porro
quicumq; historiā in duas partes se recte diuidere arbi-
trantur, in oblectationē scilicet & utilitatē. Ideoq; laudem
quasi legētibus iocundā & delectabilē, historiā inculcāt,
vides ne q̄tū a veritate aberrent? Primo, quoniā adulte-
rina vtūtur diuisiōe. Vnū est enī officiū, ac solus historiæ
finis, Utilitas, quæ non nisi ex veritate cōquiritur, gratior
tamen erit, si illā iucunditas subsequat, quēamodū Ath-
letam forma. Sin minus nil prohibet ab hercule generari
Nicostratū Isidori, generosum quidē, & utroq; aduersa-
rio fortiolem, q̄uis aspectu sit deformis, certet vero cū co
Alceus pulcher ille Milesius, & in deliciis (vt aiūt) Nico-
strati habitus. Tametsi historia, cū obitet iucundū qd in-
terferit, multos ad se amantes attrahat, ceterū si solum id
quod sibi p̄prium est (veritatis demonstrationē inquā)
absolute possideat, parum illam pulchritudo sollicitabit.
¶ Sane illud quoq; relatu dignum est, q̄ neq; ea quidem
historia, in qua ferme cuncta fabulosa ac laudibus cliuo-
sa existūt, iucunda esse pōt, præcipue penes eos, qui au-
ricula vtraq; audiunt, ac vbi nō hominū colluices, & ple-
becula indocta auscultat, sed iudicialit̄, & per iouē Syco-
phantice quoq; singula expenduntur, per eos, quos nil,
ne momentaneū quidē fallere potest, quicq; omni ex parte
corporis, vel Argo ipso p̄spiciatius vidēt, ac nūmulariorū
instar dicta singula expendūt. Ita vt adulterina cōfestim
abiiciant, probataq; ac legitima admittant, & solum quæ
exactæ sunt formæ suscipiāt, ad illos te respicere cū histo-
riam scribere agrederis, oportet, reliquos vero floctipen-
dere, etiā si laudando disrūpantur, si vero eosdē neglexe-

lege: p. 2.

Tam in And.

ris, historiamq; præter modum fabulis, laudib9, ac reliq;
adulatione condieris forsitan eam Herculi in Lydia simi-
lem efficies, Etenim, consentaneum est, eum te aliquando de-
pictum vidisse, seruientem Omphalæ, & habitu admodum
enormi instructum. Illam quidem Leonis pelle circum amictam,
manuq; clauam gestantem, ac si Hercules esset, illum vero
Crocoto ac purpura indutum, lanam diuidentem, ac ab Om-
phale plagas sandalio susipientem. Et quod eo in specta-
culo turpissimum erat, dei virilitas, laciniosa, fluida, & in-
cincta veste, indecore effeminabat, ¶ Quinimo, si multi
forsitan hæc tua laudabunt, at pauci illi (quorum tu iudicium
aspernaris) admodum suauiter, & ad facietatem usq; ride-
bunt, cum rem tam vecordem, inelegantem, ac male cōglutina-
tam aspexerint. Quod enim vniuscuiusq; proprium, id quoq;
pulchrum est, si vero illud immutaueris, id ipsum præter
usum indecorum fiet ¶ Omitto q; aliquando laudes delecta-
biles existunt, maxime laudatis, at aliis molestæ, potissimum
si modum excefferint, quemadmodum a multis fieri solet, qui
ut beniuolentiam a laudatis venientur, tam diu eorum lau-
dibus immorantur, donec adulationem penitus manifestam
reddant, haud enim iuxta artem id facere norunt, neq; assen-
tationem adumbrare callent. Sed vehementer instantes, cuncta
perturbate, indecore, ac nude effutiunt, adeo, ut nec illud
(cuius desiderio maxime tenentur) consequi valeant. Si-
quidem ii, qui ab illis laude afficiuntur, ingenti eos prose-
quuntur odio, ac tanquam adultores auersantur, sapienter
quidem rebus suis consulentes, precipue si animo preediti
sint virili. Quemadmodum Aristobolo contigit. Is enim, cum
Alexandri ac Pori certamen conscripsisset singulare, regi po-
tissimum hunc commentationis locum recitabat, Etenim existi-

Hercules
Omphalæ
seruiens

Quod vni-
uscuiusq;
pprium id
quoq; de-
corum.

Adalato-
res. repro-
bant. hinc
intelligunt

Aristobo-
lus. Dicit
q; adph-
tetur ta

Alexandri factū
laudabile.

Dimocratis si vitru-
uius & Straboni credi-
mus

Scriptores
presentes.

Rerū sci-
licet & ver-
borum.

mabat, rem admodū gratam ei se facturum, si res quasdā
strennue ab eo gestas clementer fuisset, factaq; finisset
veritate maiora. At ille librū accepit, precipitemq; in vn-
dam deiecit (Nam forte fortuna Hydaspem nauigabant
fluvium) verbaq; talia supaddidit. Sic te quoq; Aristobole submergi oporteret, tali duello pro me deppugnan-
tem, elephantosq; iaculo vnico cōficientē. Maxime vero
indignatio illa Alexandrū decebat, qui nec antea Archi-
tecti audaciā tulerat, pollicētis se Athon in ipsius imagi-
nem formaturū, montemq; ad regis similitudinē transla-
guraturū. cōfestim enī adulatoriū hominis ingeniū de-
prehendēs, opera illius nec in aliis de hinc rebus vsus est
Vbi nūc in his delectabile remāet? praterq; si quis adeo
stultus existat, vt his laudibus delectetur, quorū redar-
gutiones præsto & ante pedes sunt. Veluti cum homines
deformes, precipue vero mulierculæ pictores admonent
vt sese q; pulcherrime depingant. Etenī longe se elegan-
tiores fore existimāt, si fuco copioso facies incrustet, mul-
toq; pharmaco cērusa cōmisceatur. ¶ Tales hodie quoq;
scriptores q; plurimi reperiuntur, qui cōmodo ppro ac
utilitati, quā ex historia se adepturos sperant in seruiūt.
quos tamē odio habere optimū esset. Cum presenti tem-
pore adulescentes manifesti & inepti existant, in posterum
vero, vniuersum negotiū excessibus suspectū demonstrēt
¶ si quis omnino delectabile quid, historiæ vniuersæ cō-
miscendū esse arbitratur, alia orationis ornamēta, quæ cū
veritate iucunda sint, inserere studeat, quæ tamē plurimi
negligentes, ea quæ minime ad rem spectāt, introducere
cōsueuerunt. ¶ Proinde narrare pergā, quæ nup in Ionia
ac per iouem, in Achaia quoq;, pauloante a scriptoribus

Ionia græcorū Regis in Asia.

*Gratias si
per gratias
si durate.*

*Ursus qui
dam gratias
ex Eteoliis
ferit ad in
in nobilis
Bellatoris
Sung & cing
ab arbore
pugna non
h. t.*

Creperius

quibusdam, qui bellum illud descripserant, me audiuisse
memini. Cæterum, per gratias, nemo dictis meis fidē dene
get, vera etenim sunt, nam & iurare quoque paratus essem, si
iuramentum urbanum mihi delatum foret ¶ Etenim eorum
quispiam protinus a Musis exorsus est, deasque inuocauit,
ut scriptis suis aspirarent. Viden quod concinnum principium
historiaeque pedibus aptum, ac tali dicendi genere congruum?
Deinde paululum progressus, Achilli principem nostrum
Thersiti vero persarum equiparabat regem, ignorans, longe
sibi praestantiorē fore Achillem, si Hectorē potius obtrun
casset quod Thersitē, atque si prius fugisset excellens quispiam
persecutus quā fuisset ipsum longe praestantior. Deinde
laudes quasdam de semetipso inseruit, addiditque, dignum
se esse, qui res tam egregie gestas describeret. Post hec de
Hectens, patriam suā laudauit, asserens, longe se rectius.
Homero agere, qui nullam patriae suae fecisset mentionē
Tandē in procemii calce, palam ac manifeste pollicebat
in maius nostra se sublaturum, Barbaros vero pro virili de
bellaturum. sicque historiam incoepit, pariterque causas, cur
bellum exortum esset explicuit. Ille (etenim) inquinatissimus
ac pessime periturus, Vologesus, propter causam talē bel
lare coepit. Et hic quidē talia. ¶ Alius vero Thucydidis
aemulator, & summus quidē Authorique admodum egregie
cōparandus, Principium (quēadmodum ille) suo ipsius nomine
auspicatus est. exordium sane omnium gratiosissimum, Thy
mumque redolens Atticum. Agēsis cernere. Creperius Cal
purnianus Pompeiopolitanus, bellum parthorum Romanorum
quod inter se gesserunt, conscripsit, exorsus cōfestim
postquam conflatum est. Proinde post principium tale, quo
pacto tibi reliqua quoque explicem? quēadmodum in Ar
B

Iurantis et

Reprehē
dit scripto
rem quēdā
ineptum
Ironice

Sumptum e
homeri il
a. Li. xxi
fortis pra
bat fortis
or stren
nue sequa
batur.
Mendati
scripturū

A cōuici
exorsus es
Reprehē
dit alium
scriptorem
Thucyda
di.
Ironice.
A Thucy
dide sum
tum prin
cipium illud.

Thucydidi
is instar.

Unde ite-
rum repre-
hendit.

Verba ro-
mana grae-
cis immi-
uit.

Aliu taxat

Diana.

menia, Corcyrensem illum Rhetorē in mediū adducens perorauit. Qualiterue Nisibenis, quoniā Romanis obtemperare alpernarentur pestem induxit. Vniuersa penitus a Thucydide cōmodo sumens, excepto dumtaxat pelagico, ac longis muris, in quibus tunc morbo infecti habitabāt. in reliqs vero, vt ille, ab Aethiopia lucem deduxit, & quo pacto in Aegyptum, ac magna ex parte in regis terras descendisset, recteq; agens ibi mansisset, ostendit. Cæterū ego illum, miseros adhuc Athenienses Nisibi sepelientem, relinquēs discessi, egregie callens, quānā etiā me digresso dicturus esset. ¶ Proinde & illud quoq; perq̃bellese habet, arbitrari, scriptis Thucydidis maxime simile esse, si qs immutatis nōnullis, quæ illius ppria sunt referat. Parua sunt hæc, vt & tu forsità inquires, At (per Iouem) parum abfuit, quin & illa pertransirem. Etenī idē ille scriptor, varia armorum & machinarū genera, eo quo Romani apellāt nomine, historiæ inscripsit, pariter & fossam, pontemq; ac talia multa immiscuit. Cæterū mihi cōsidera, quānā historiæ sit dignitas, maximeq; Thucydidi cōueniens, si inter vocabula Attica, Italica hæc inserantur, tanq; purpurā ornātia, decētia, & penitus cōueniētia. ¶ Quidam vero alius ex illis, rerum gestarū cōmentaria colligens nuda, scriptis mandauit. Verū admodum pedestria, humiq; repentiā. qualia miles gregari⁹ quispiā quæ in diem accidunt describens, cōponere potuisset, seu faber lignarius, caupoue aliquis, cū exercitu circūerrans preterq; q; Idiotā ille modestius egisset. Etenī ipse, qualisnam esset, confestim sub initium ostendit. Sed quoniam vt cuipiam elegāiori, magisq; idoneo, historiā pertractādam relinqueret, elaborauit, Solū hac in re ipsum accu-

fauerim, q̄ nimis tumide ac tragice, preterq; rerum gesta-
 rum fortunā, libros inscripserit/ Callimorphi Medici, ex
 hastatorū ordine, historiarū parthicarū, numerusq; cuius-
 bet libro sup additus erat/ Et (per Iouē) procemiū quoq;
 perq; fragile composuit, ita enī colligebat. Historia scri-
 bendæ officiū maxime ad medicū spectare, quoniā Aes-
 culapius Apollinis esset filius, Apollo vero Musarum
 ductor, ac vniuersæ eruditionis princeps/ Illud quoq; re-
 prehensione dignū, q̄ cū lingua Ionica scripta sua incho-
 asset, nescio qua causā motus cōfestim penitus in cōmunē
 mutauit, Nam vocabula vere cōtubernalia, ac vili plebe
 culæ cōmunia, vsurpauit/ veluti medicinale experimentū
 Insanitas, & reliqua id genus vt plurimū triuialia. ¶ Si
 me viri sapientissimi quoq; mentionē facere oportet, no-
 mē tamē illius latenter dissimulabo, solumq; sentētias ref-
 feram, ac commentaria nuper Corinthi recitata, omni spe
 præstantiora explicabo/ Etenī cōfestim sub initiū, ac in
 prima procemii periodo, legētib; proposuit sermonem
 perq; mirificum, ostendere intendēs, q̄ solum sapientem
 conscribere historiā deceret/ Inde paulopost, alios super
 alios induxit syllogismos, penitusq; figuris omnimodis
 procemiū absoluit, etiam vsq; ad adulationis facietatem,
 adeo, vt laudes quoq; molestæ ac valde scurriles, syllogis-
 mo non carerent, sed ex ppositionibus & cōclusionibus
 illæ quoq; cōstarent/ Proinde & illud perq; odiosum mihi
 visum fuit, ac minime viro philosopho, tanq; densæ ac p-
 missæ barbæ cōueniens, quod in procemio protulit, prin-
 cipem nostrum, præcipuum hoc consequutum esse, vt ei-
 us res gestas, philosophi quoq; iam conscribere digna-
 rentur/ Tale enī, si saltem quid erat, non se ipsum dicere,

Prim⁹ vid-
 licet secun-
 dus tertius

Argumen-
 tum ridicu-
 lū.

Scomma.

Non gra-
 cā cōmun-
 sed vulga-
 rem
 Aliū. cor-
 pit.
 Ironice

Deridet
 Syllogis-
 mis histo-
 riā cōscri-
 bentem.

Aliquid
 laude dig-
 nam.

Aliū car-
pit.

Ex herodo-
to sumptū

Aliū scrip-
torē notat.

Hercules
Alexi ca-
pos.
Ab homi-
nantis est.

Priuola

Super va-
anea.

Exemplū.

sed nobis considerandū relinquere oportebat. ¶ Atqui
neq; illius fas est obliuisci, qui tali principio exorsus est/
Venio dictur⁹ de Romanis & Persis, Et paulopost, oportebat enī Persis male euenire/ Et iterum Erat Osroes quē
græci oxyroen nomināt Aliaq; multatalia/ videsne hunc
alteri similem esse: preterq; q̄ ille Thucydidi, hic vero re-
cte admodum Herodoto æquiparari potest. ¶ Quidam
alius in dicendi facultate oppido q̄ celebris, Thucydidi
& ipse similis, vel paulo præstātor illo, ciuitates cūctas
cōfinia, cāpos, ac flumina, planissime (vt ipse existiābat)
expressit/ At hæc in capita inimicorū, Hercules malorū
depulsor, auertat/ siquidem frigiditate Caspiacam niuē,
Celticamq; glaciem exuperabāt/ Porro imperatoris Cly-
peus, integro vix absolutus est libro/ Etenī in vmbilico,
Gorgon existebat, cuius oculi ex cœruleo albo ac nigro,
mixti erāt, Zona vero iricolor, Draconesq; dependuli cæ-
saries ac cinnamini erant/ Fœminale vero Vologesi, & equi
frenū, proch Hercules, ex quot verborū myriadib⁹ vnū
quodq; illorum constabat/ qualisq; coma Osroi Tigridē
transnatantis erat, ac in quale antrū perfugit, hederā mirā-
to ac lauro tectū, Quæ ideo simul coaluerant, vt sua opa-
citate vbertim illud inumbrarent/ Age cōsidera, quā histo-
riæ hæc sint necessaria, quēadmodumq; sine illis, quæ il-
lic gesta sunt, noscere minime potuissemus/ Cæterū tales,
ob imbecillitatem vtilium, vel ignorantia dicendorū, ad
huiusmodi regionū & antrorū descriptiones se conferūt,
ac quotiescūq; in res fufas & arduas incidūt, similes esse
videntur seruo, recens ex hæreditate domini locupletato,
qui, neq; quo pacto vestem herilem induere, neq; qua le-
ge cœnare oporteat, nouerit, sed appositis Gallinaceis,

Ex ordinē
ridiculi.

A prugnis & leporinis carnibus, sæpius fabis, ac sordidissimis quibusq; cibariis, ita se ingurgitat vt vorando tantum nō disrūpatur. ¶ Ille igitur scriptor, de quo dixi, vulnera admodum incredenda, mortisq; genera noua descripsit / Quēadmodum quidam in digito pedis magno vulnere accepto, confestim occubuerit / & q̄ Prisco exercitus ductore, tantū inclamante, decem & octo ex hostib⁹ animam efflauerint / Quid q̄ in cæsorū quoq; numero, idq; preter scripta in principū epistolis contenta, mētītus est? Ait enī in pugna iuxta Europum cōmissa, hostiū Myriades septem & triginta, sexq; supra ducentos cecidisse / Romanorū vero duos tantū desideratos, ac nouē vulneratos esse / Hæc haud scio, an quis mentis compos tolerare valeat. ¶ Atqui nec illud, tanq̄ parui momenti pretereundū est, Nam vt plane Atticus, voceq; defecata, adammussim vsus esse videretur, Ita Romanorū nomina fingere, ac in græcam cōuertere linguam dignū duxit, vt Saturninū Kronum, Phrontonē vero phrontim, Ticianum quoq; Titaniū appellare ausus sit / nec non alia quoq; his longe magis ridicula / Insuper ille idem, cū de Seueriani obitu scriberet, cunctos reliquos deceptos fuisse affirmavit, existimantes, ferro illum sibi necem consciuisse, quandoquidem inedia potius e vita migrasset, mors etenī illa leuissima sibi visa est, sed ignorans cladē illā infra triduū (vt arbitior) acceptā fuisse, eos vero qui cibo abstinent, vt plurimū in septimū durare diem / nisi quispiam Osroem expectātem pmanisse suspicetur, quoad Seuerianus fame periret, ideoq; per septem dierum spatium, exercitū non admouisse. ¶ Porro, eos qui poeticis in historia vtūtur verbis, quonā loco formose philon, quis cōstituet, di-

Reprehendit de mēdacio.

Europus
Syrie est
vrbs Stephano auctore.
Aliud vicium.

Res nō credēdas scribens.

Taxat poeticis scribētes verbis.

Ironice.

Redarguit
nimium
tumentes

Exemplū

Athenensis
in dipnosophistis.

Quē Ca-
res lyndius
fecit.

Initium
historiae
Xenophō-
tis.

centes, conquassata est machina, murusq; boando delap-
sus est. Ac iterum in alia parte historiae venustae, Edeffa e-
quidem vndiq; armis circūstrepebat, & fragor erat, clan-
goreq; cuncta reboabant. ac dux quā parte potissimū
exercitum admoueret, deliberabundus mente versabat.
Interim tamē vocabula vilia, plebeia, & ieiuna, multa vn-
diq; inculcata inuenies, veluti, scripsit Capitanus domi-
no, & soldati comparabant indigentia, & iam balneati fic-
bant ad eos, taliaq; id genus, Ita vt res Tragædo vno pe-
de focco excelso ingrediēti, altero vero Sandalio induto,
admodū similis esse videatur. ¶ Atqui & alios cernere
est, procemia splendida, Tragicaq; ac mirū in modum p-
lixa conscribentes, ita vt in spem euadas, penitus ad mi-
randa dehinc te auditurū. Cæterū corpus ipsum, quantū
ad historiam pertinet, pusillum ac in generosum introdu-
centes, adeo, vt admodum simile sit Pusioni (sicubi amor-
em ludentē vidisti) larua perq; maxima seu Herculis,
seu Titani Personato. Confestim igitur audientes ipsis
acclamant, parturiūt montes. Verum hāudita, sed vt con-
coloria ac similia cuncta sint, conuenit, capitq; reliquum
congruat corpus, ne ex auro sit cassis, Thorax vero ridi-
culus admodū, ex centone quopiam seu pelle marcida cō-
sutus, at scutum salignum, circaq; tibias porcinū. Cernis
siquidē, lepidos illos scriptores, Nano corpi, caput Rho-
diorum Colossi Imponere. Alios vero contra, capite carē-
tia introducere corpora, confestimq; absq; procemio a re-
bus ipsis ordiri, Xenophontem scilicet imitantes, ita inci-
pientē, Dario ex Parysatide filii nati sunt duo. Necnon
priscos illos historicos, ignorātes, procemiū vim quādam
continere multos latentem, quēadmodum in aliis ostens-

demus cōmentariis. ¶ Cæterū hæc oīa toleranda essent, utpote, quæ eloquutionis, seu reliquæ dispositionis sunt vicia, Verum de locis ipsis mentiri, nec solum in parafangis, sed & integris dierum cursibus decipi, cuiam honesto simile existit? Siquidem illorum quidam, adeo secordes res gestas collegit, ut nec Syrum aliquē sciscitatus fuerit, neq; (ut dici solet) eos qui in tōstrinis de talibus fabulantur audiuerit, sed de Europo Syrie vrbe referens, ita dixerit, Sita vero est Europus in Mesopotamia, ab Eu-phrate duorū dierū itinere distās, caq; Edesscorū est Colonia neq; eo contentus, Sed & patriam meā Samosatā, in eodem libro, generosus ille attollens, cum arce pariter & muris, in Mesopotamiam vsq; transportauit, ita ut ambobus illam intercluderet fluminibus, utrinq; defluēdo præterlabētibus, ac tantū nō muros alluentibus. Proinde nonne hoc risu dignum foret si me nunc O philon coram te excusarem q; neq; ex Parthia neq; ex Mesopotamia oriundus essem quo me admirandus ille scriptor relegauit. ¶ Atqui & hoc (per Iouem) admodū veri simile, quod ille Idem de Seueriano iureiurādo affirmat, Idq; se a quo dam, qui ex ea pugna aufugerat, audiuisse refert, neq; ense illum, nec veneni haustu, aut laquei nexu, decedere voluisse, sed mortē quandā tragicā, inauditæq; ac nouæ audatiæ excogitasse/ forte enī fortuna, prægrandia illum ex vitro limpidissimo habuisse pocula, postq; vero omnino mori decreuisset, Scyphum fregisse maximū, illiusq; fragmento ad cædē vsū, eoq; vitro guttur sibi incidisse/ Ita neq; gladiolū, nec lanceolā repperit, ut virilis & Heroicus sibi obitus cōtingeret. ¶ Inde postq; Thucydides primos illos, in bello cesos, funebri quadā laudat oratiōe

Aggredi
 maiora vicia.

Parafange

Inexperte
 scribens

Error loco
 tū.

Scomma:

Ridiculū

Cum Thucydide
æmulando
certant.
Apud thucydidem.

Ad instar
Aiaceis sui
ipsius cedē

Somma.

Reprehendo id
docet.

De iis qui
minuta de
scribunt.

one, Ipse quoque Seuerianum simili exornandum esse existimauit. Siquidem omnibus ipsis cum Thucydide certamen est, quamuis acceptæ in Armenia cladis penitus culpa ille careat. Igitur Seuerianum magnifice sepeliens, Aphranium quendam Silonem centurionem, contra tumultum statuit, Periclis scilicet æmulum, qui concionando tot ac talia de ipso perorauit, ut (sic me gratia adiuuet) præ nimio risu, vehementer illachrymari coactus fuero, maxime cum rhetor Aphranius, in orationis fine, lachrymans cum eiulatione, ac tam acerbe affectus, sumptuosas illas ac lautas commemorat cœnas, ac pocillationes. Inde vero Aiaceum quendam annectit exitum, Etenim ensē admodum generose, & ut maxime Aphranium decebat, distringens, in omnium oculis seipsum supra tumultum iugulauit, haud indignus (per Gradium) longe maturiore perire morte, quoniam talia Rhetorisaret. addit & præsentēs cunctos hæc vidisse, summisque laudibus Aphranium extulisse. Ego si quidem, etsi in aliis ipsum damno, tantum non iuris & orationum mentionem facientem, placentarumque recordationem illachrymantem, potissimum tamen in hoc reprehendo, quod scriptorem & fabulæ authorem, non prius iugulauerit, sicque ipse deinde occubuerit. ¶ Multos alios Amice his similes tibi enumerare possem, verum tamen paucorum facta mentione, ad alterum promissum iam transibo, Consilium scilicet quo pacto quis venustius historiam conscribere valeat. Etenim cernere est aliquos, qui facta ardua & memoratu digna prætermittunt, seu transcurrunt, obruditate vero ac imperitiā, necnon ignorantiam eorum quæ dicenda, seu tacenda sunt, minutissima, admodum diffuse & anxie immorando exponunt. Perinde ac si quis vniuersam Iouis

Olympiaci pulchritudinē, talem ac tantam, nō respiciat De iis qui
 neq; laudet, nec ignorātibus enarret. At scabelli affabrū minutade
 & politum artificiū, calceiq; cōpositionē concinnā admī scribunt.
 retur, hæcq; perq; maxima enarret diligentia. Tazat aliū
 siquidem quendā, pugnā iuxta Europū cōmissam, ne se Oratores
 ptē quidē verbis itegris pcurrisse, vigiti vero aquæ men- ad Clepsy-
 suras, seu paulo plus, in frigidam & nil ad nos attinen- dram per-
 tem cōsumpsisse narrationē Quēadmodū Maurus qui- orabant.
 dam eques, noīe Mausakas, præ siti vagabūdus p mon-
 tes, repperit Syros quosdā rusticos, prandiū apponētes,
 & q; sub initiū illi hominē timuerint, inde certiores facti,
 ex amicis esse, cum hospitaliter suscepit, ac ad prandiū
 inuitauerint, forte fortuna enī ex illis quendam, ad Mau-
 rorum regionem quādoq; pfectum esse, fratre eadē in ter-
 ra militāte. Dehinc fabulæ ac narratiōes longæ, quo pa- Imptinen-
 cto in Maurusia venatus fuisset, & q; elephantes multos tia.
 simul pascētes vidisset, quo pacto ab leone ppe modum
 deuoratus fuisset, & q; magnos pisces in Casaria emisset.
 Admirabilisq; scriptor, tantas in Europo cædes ppetra-
 tatas relinquēs, IncurSIONES quoq; ac inducias coactas,
 necnō excubias, mutuasq; excubias, ad vesperū vsq; pfun-
 dum absistit, cernens Malchionatum Syrum, in Casaria
 Scaros pregrandes, vili pretio emptitantem. & si nocte
 præuētus nō fuisset, forsitan Scaris iam coctis, cum illo
 cœnasset, quæ nī diligēter historiæ mandata fuissent res
 arduæ nos latuissent, Romanisq; damnum intollerandū
 accidisset, si Mausacas Maurus sitiens, potum haud in Ironice,
 uenisset, sed incoenat⁹ ad exercitum reuertisset. Tametsi
 alia longe magis necessaria nūc pretermitto, Quēadmo-
 dum tibicina ex pximo pago ad illos venerit, & quo pa-

cto munera inuicem dederint, Maurus quidē Malchio,
 ni lanceam, ille vero Mausacæ fibulam, necnō alia eius-
 modi multa, quæ in prælio iuxta Europū acciderūt. At
 qui hæc precipua sunt capita. Idcirco merito quispiā dixe-
 rit, Tales quidē rosas cernere minime, spinas vero radici-
 contiguas, diligenter contemplari. ¶ Alius quidam, Cha-
 re Philon, admodum quoq; & ille ridiculus, cum nunq̃
 ex Corintho alterū pedē extulisset, neq; Cenchreas vsq;
 profectus fuisset, Syriam seu Armeniā minime vidisset,
 Ita exorsus est (memini etenim) oculis aures incertiores,
 nunc itaq; scribere aggredior, quæ vidi, nō quæ audiui/
 adeoq; diligenter omnia inspexit, vt Dracones Parthorū
 (est vero hoc multitudinis apud eos signū, Draco etenī
 mille vt arbitror complectit̃) Dracones viuos pregran-
 des esse dixerit, in Persia parumper sup̃ Hiberiam geni-
 tos, Parthos vero illos in contis magnis ligatos, alte su-
 spendere, vt a longe ingruentibus timorem incutiant, At
 in ipso opere cum iam in pugnā descenderent, Dracones
 solutos, in hostes immittere/ quinetiā multos ex nostris ita
 deuoratos, alios vero spiris cōstrictos, suffocatos, & extin-
 ctos esse. Et hæc ipse præsens cōspexit, securus tamē, nā
 ab arbore eminenti cuncta speculabat̃ & sapienter qui-
 dem egit, q̃ cominus cum beluis cōgressus nō est. Siqui-
 dem scriptorem illum admirandū nūc haberemus mini-
 me, qui in bello isto, opera tam magna & insignia manu
 ppria peregit. Etenī periclitatus est vehemēter, ac insup̃
 circa suram vulneratus, scilicet, cum a Cranio Iernam ver-
 sus ire pergeret. Et hæc Corinthiis audientibus legebat,
 certissime scientibus, illum neq; in pariete depictum vi-
 disse bellum, Quid q̃ nec armorū genera, nec machinas

Repræhē-
 dit alium.

Exordium
 scriptoris
 inepti.
 Dracones
 Parthorū.

Scomma.

Scomma
 Lucus iux-
 ta Corin-
 thum.
 Lerna fons
 extra Co-
 rinthum.

quales essent cognoscebat, neq; acierum vel agminum
 nomina recte tenebat. Maxima igitur adhibita cura, obli-
 quam appellat aciem, quæ erat recta, pariterq; per cornu
 dixit exercitum ducere, id quod est in frontem dirigere,
 ¶ Alius quidam optimus, ab initio ad finem usq; vix quin- Alium no-
 gentis integris complectens verbis, quæ in Armenia, Sy- tat.
 ria, Mesopotamia, iuxta Tigrim, in Media gesta sunt, co-
 scripsit & quavis ita fecerit, historiam tamen se texere in-
 quit, inscriptioneq; ipso ferme libro prolixiorẽ fecit. An- Inscriptio
 tiochiani i sacro Apollinis certamine victoris (forsitan eni libri.
 ut arbitror pueros in Armenia & Mesopotamia currẽdo
 nõ scribendo superauerat) corum quæ a Romanis in Me- Aliu taxat
 dia iam gesta sunt explicatio. ¶ Quid, q; futura quendã
 conscribere audiui, Vologesi scilicet captiuitatẽ, ac Osroi
 interitum, quẽadmodum leoni obiiceret, & sup omnia desy-
 deratissimum nobis triumphum. Ita spiritu perq; fatidico
 instinctus, ad historiæ festinauit exitum. Quinetiã urbem Facetum
 in Mesopotamia iam condidit, magnitudine maximam,
 pulchritudineq; pulcherrimã. Præterea deliberat ac con-
 sultit, nunquid a victoria Nicea sit appellanda, an concor- Scommat.
 dia, siue pacifica, Idq; adhuc sub iudice pendet, noie ve-
 ro pulchra illa ciuitas nobis caret, nugis variis, historico-
 q; mucore plæna ac referta. Porro quæ apud Indos de-
 hinc gerent, Oceaniq; nauigationẽ, se iam scripturum pol-
 licetur, nec pmissiones hæ solum, sed iam procemium Indi-
 cæ compositum est historiæ, legioq; tertia, ac Celte Mauro-
 rumq; manus haud contẽnenda, hi omnes Indum fluium
 vna cū Cassio traiecere. Quid vero acturi sint, quove pa-
 cto Elephantorum excipient impetum, paulopost mirabi-
 lis scriptor, a Mucuride, seu Oxidracis nos certiores red- Noia loco
rũ in India

Quicquid
in Buccā
venit.

Inepta fi-
ctio.

Sagalasis
ciuitas Pi-
side.

Librum de
victoria
Parthorū
sed est fal-
sa compo-
sitio.

Scomina
Hic ab irri-
sione desi-
stit & pro-
missum ag-
greditur
opus.

Liuor ipse
Prudentia
ciuilis dicē-
diq; facul-
tas historiā
cōscribēti.
sunt neces-
saria.

det/Talia multa ob eruditionis inopiam nugant, & quæ
aspectu digna sunt minime cernūt, neq; si viderent, p di-
gnitate eloqui possent/Cæterū cōminiscentes & fingētes
quicquid ad importunā (vt aiunt) linguam venerit, effu-
tiunt. ¶ Quid q; librorū gloriā numero, præcipue vero
inscriptionū superbiunt titulis, Nam & illi admodū sunt
ridiculi, videlicet parthicarū historiarū liber venustissi-
mus talis/ & iterū Parthidos primus, secūdus, perinde ac
si Atthidos diceret. ¶ Alius qdā lōge vrbanius, legi etenī
Demetrii Sagalasis Parthonica, nō ridendi gratia,
seu vt tam lepidam repræhenderem historiam, sed potius
us vilitatis causa, scilicet, vt quicunq; hæc & similia decli-
naret, is magnā partem recte scribendi sibi vendicasse co-
gnosceret, immo se paucis adhuc indigere sciret, si saltim
verum est Dialecticorū illud, immediatōrū vnius subla-
tio, alterius penitus est introductio. ¶ Sed dixerit quispi-
am, exacte area expurgata est, ac spinæ quotquot erant
euulsæ, vepresq; extirpatæ sunt, necnon aliorum rudera
iam eiecta, & si quid asperū fuit hoc plane leuigatum est,
Ita vt iam sup ædificare, ac nō solum in alienis euertēdis
generosum teipsum ostendere oporteat, sed & quippiam
excogitare idoneū, quod nemo nec Momus ipse, carpere
possit, ¶ Assero, igitur necesse esse, vt quicunq; historiam
q̃ optime cōscribere aggrediē, hæc duo potissimū secum
tanq; pecularia afferat, prudentiā scilicet ciuilem, dicen-
diq; facultatem/ Atqui peritia nullo pacto addisci potest
vtpore, quæ naturæ tantū munus existat, Eloquēdi vero
virtus, exercitatiōe multa, labore assiduo, veterūq; imita-
tione acquiri solet/ Cæterum sunt hæc citra artificiū, neq;
me cōsultore indigent/ Etenī reddere ingeniosos, ac præ-

ter naturam industrios, hic noster libellus promittit mi-
 nime. Siquidem multo precio, immo potius vniuerso di-
 gnus esset, si transformare, tamq; decora tribuere posset.
 Etenim esset hoc plumbum in aurū, seu stannū mutare in
 argentum, ex Cononeue Titommon, siue ex Leotrophide
 reddere Milonem. Quādoquidem artificii ac consilii vti-
 litas, minime ad fabricam eorū qua cōponunt, sed poti-
 us ad cōmodū illorū vsum spectare depræhendit. Per-
 inde ac si Iccus, vel Herodizes, seu Theon, siue ali9 quis-
 piam exercendi magister, tibi polliceat, si perdicas ei in
 custodiā tradit9 fuerit, Et si nouercæ suæ sit amator, ideo-
 q; macie confectus, (nō Anthiochiū Seleuci filium Stra-
 tonicenq; illam dico) in Olympicis victorē, Theageniq;
 Thasio, seu Polydamātī Scotusæo, certamine parē ipsū
 redditurū. Cæterū si materia tradita, ad gymnastices per-
 ceptionē habilis erit, longe præstantior cum arte cōpare-
 bit. Absit igit a nobis tam odiosa promissio, vt artē rem
 adeo difficilem & arduā, præstare posse affirmemus. Nō
 enī quemlibet suscipientes, hunc illico historicū nos red-
 dituros asserim9, sed industria naturali prædito, & egre-
 gie in dicendī facultate exercitato, vias quasdam rectas
 ostēsfuros nos pollicemur. Quib9 si vsus fuerit (dūmodo
 talis extiterit) citi9 & facili9 ad metā vsq; ptigere valeat,
 ¶ Atqui ne censeas, ingeniosū arte & discipliā, in iis qua
 ignorat, haud indigere. Alioquin & si quis Cithara pulsa-
 re, seu tibiis modulari non didicisset, cuncta tamen recte
 noscigaret, sed quoniā haud didicit, nil horū callet. Cū ve-
 ro illi quispiā præmonstrauerit, facile peipiet, & a seipso
 recte dein ptractabit. ¶ Nunc itaq; talis nobis tradat di-
 scipulus quispiā, Intelligēdo ac dicendo nō ingenerosus,

Ex Athles-
 ta imbelli
 reddere for-
 tem.

Nomina
 Magistro-
 rum.

Imbellis
 mordet
 Perdicam
 quendam
 nouercæ
 suæ amato-
 rem.

Historia
 nota apud
 Vale. maxi-
 mū & Iusti-
 num.

Nomina
 Athletarū
 quorū seri-
 em pausa-
 nias i scd'o
 Eleorum
 ponit.

Ingeniosi.
 quoq; arte
 indigeat
 Qualem
 optet disci-
 pulum.

Exptus sit
Historio-
graphus.

Conditio-
nes Histo-
riographi.

Philippus
Macedo.

Cliti Cæs-
des ab Ale-
xandro in
cōuiuio p-
petrata.
Cleonis
mentionē
Thucydis
des facit.
Quæ om-
nia Thucy-
didse scri-
psit.

sed perspicax, & qui rebus sibi demandatis recte uti no-
scat, Cui magnanimitas militaris, sed ciuilitati cōiuncta,
nec non imperandi peritia, contigerit. Et (per Iouem) qui
aliquādo in castris quoque fuerit, militesque se exercitantes,
ac in ordines explicatos viderit, arma & machinas noue-
rit, ac quid in cornibus, quid ve in fronte prouidendum sit
calcat, quo pacto agmina, quemadmodum & vnde equi-
tes educēdi, circūducendique sint. Et penitus haud ex illis
existat, qui nunquam e domo pedem protulerint, & qui non
temere nunciantibus fidem adhibeat, maxime vero præ-
cunctis animi sit liberi, neminem timeat, nihil speret, alio-
quin prauis similis erit iudicibus, qui seu in gratiam, siue
in odiū sub mercede iudicant. Atqui nec curæ sit illi, neque
Philippus ab Astero Amphipolitano sagittario in Olin-
thi obsidione exocularus, sed talis qualis erat ostendatur
neque Alexander tristabit, si Cliti cades in cōuiuio cru-
deliter perpetrata, manifeste describat. Nec Cleonē ipsum
timebit, quous magnope in contionibus sit potens, sugge-
stumque obtineat, quo minus dicat, perniciosum ac furiosum
homine illum fuisse. Neque vniuersa Atheniensium respub-
licæ referet, si Clades in Sicilia accepta, Demosthenis capti-
uitas, ac Niciæ obitus narretur. Quēadmodumque siti affe-
cti extiterint, qualem aquam biberint, quo pactoque multi
in potu deprahensi, cæsi fuerint, Ipse etenim (quod & iustissi-
mum est) a nemine, qui mentis est compos, esse in culpa
existimabit, si infelicititer aut stulte acta, ut gesta sunt ex-
plicabit, Non enim factor, sed rerum illarum erit cōmemora-
tor. Ideo nec ille, cum nauali decertabunt prælio, cos sub-
merget, nec si in fugam vertent persequetur, nisi ut indecorum
subsequatur optare velit. Quādoquidem si tacendo ad-

uerfa, vel cōtrarium scribendo, res male gestas corrigere
liceret, facile Thucydides quoq; vno prætenui calamo,
morum apud Epipolas euertere, Hermocratis triremem
submergere, detestandumq; illum Gilippum vias inter
munientem ac circūuallantē, transfigere valuisset, & tan-
dem Syracusanos in Lythotomias conicere Atheniēses
vero, cū pristina Alciabiadis spe victoriæ, Siciliam & Ita-
liam circumnauigātes fingere potuisset. Caterū, vt arbi-
tror, neq; Clotho res gestas obliterabit, neq; Atropos in-
uertet. ¶ Idcirco vnū ac prācipuum scriptoris est opus, vt
quēadmodū cūcta acta sint, ita fideliter ea enarret/istud
vero prāstare minime poterit, quādiu Xerxis sit medicus
illumq; reuereat, vel speret vestem purpureā, seu torquē
auream, aut equum nīlāum, laudis in hīstoria descriptæ
mercedē se accepturū/Atqui nō ita faciet Xenophon, scri-
ptori iustus, neq; Thucydides, q; etsi nonnullos priuatim
oderat, longe tamē honestius duxit, veritatē vtilitatemq;
publicā, inimiciciis anferre priuatis/Itidē si quēpiā amat
nō tamē erranti parcat, Nam (vt dicebam) vnū hoc hīsto-
riæ conuenit, vt qui illam scribere aggredit, soli sacrificet
veritati, reliq; vero cūcta negligat. ¶ Est insup penitus cu-
bitus vnus, ac mensura diligēs, vt quis nō solum ad illos
quī nūc audiūt, sed ad eos quoq; qui scripta in posterum
manibus versaturi sunt, respiciat/ q; si quis temporī præ-
senti tantū modo obsequi conat, adulatoriæ esse factiōis
merito reputabit, quos hīstoria pridem, confestimq; sub
inītiū auersata est, haud secus, ac comandi artem gymna-
stica/Proinde Allexandri dictum illud celebrant, Quam
cupere Onesicrates, inquit, cum defunctus essem, ad ino-
dicū tēpus reuiuiscere. vt cognoscerē quo animo scripta

Pars muri
Syracusani
Ducis Sy-
racusani.
Lacedemo-
niū qui in
auxiliū Sy-
racusanorū
missus est.
Vbi lapi-
des effodi-
untur.
Qui bellū
Atheniens-
ibus cōtra
Siculos
suasit.
Thucydi-
dis scripta.
Fidelis sit
historia-
graphus.
Notat hic
Gtesia Cnē-
dium.
Ab vrbe
Mediæ.
Verus sit
historio-
graphus.
Ad æuum
futurū scri-
ptor respi-
ciat.
Ars exerci-
tandi orna-
tū respuit.
Verba Ale-
xandri.

Onesicri-
tes histori-
am scripsit
Alexandri
quem inter
cetera.

Strabo li-
bro quinto
adulatio-
is & falsita-
tis infimu-
lat.

Homerus
de Achille
Qualem
optet scri-
ptorem.

Aristopha-
nes re suo
nominet
vocabulo.

Laus Thu-
cydides.
Scribendi
legem tulit.

Thucydi-
des utilita-
tem historiae
finem esse di-
cit.

Nunc de Sti-
lo agit.
Polybium
notat.

haec posteris lecturi essent, minime enim mireris, si nunc illa laudant & amplectuntur, Etenim haud minuta quadam inescatione ista, unusquisque benevolentiam nostram expiscaturum se sperat. ¶ Idcirco Homero nonnulli, etsi fabulose multa de Achille retulerit, fidem tamen adhibere solent, hoc uno ad veritatis demonstrationem utentes argumento, quod non de viuo, sed iam vita functo scripserit, haud enim cuius rei gratia mentiri debuisset, inveniunt. ¶ Talis igitur mihi scriptor existat, intrepidus, incorruptus, ingenuus, liberae linguae ac veritatis amicus, quique (ut Comicus inquit) ficus ficus scapham vero scapham nominet, non liuori, non amicitiae indulgeat, nemini parcat, nullius ducat misericordia, nullo corripatur pudore, non animo flectatur, iustus sit iudex, omnibus beniuolus, usque adeo, ut ne quid alteri plus iusto tribuat, peregrinus in libris, sine ciuitate, suis viuens legibus, rege carens, haud considerans, an illud seu aliud conveniat, sed quid factum sit enarret. ¶ Admodum igitur recte Thucydides sancit, virtutemque historicam ac vitium se creuit, cum vidisset ingenti esse admirationi Herodotum adeo, ut libri eius Musarum nominibus appellari meruerit, quos suppellectilem potius esse dicit ad perpetuam scribendi normam, quam in praesens certamen, nec fabulositatem amplecti, sed veritatem rerum gestarum posteris relinquere, decere asserit, utilitatisque rationem assignat, quam prudentes quisque finem esse historiae censere debet, scilicet, si quando iterum similia accidant, ut homines (inquit) ad praescripta respicere, sicque rebus publicis bene uti valeant. Igitur qui mentem tale sortitus sit, mihi scriptor obtingat. ¶ Quantum vero ad stilum, vimque pertinet elocutionis, haud vehementer illa & aspera, nec non piodis frequentia, argumentationibusque

contorta, reliquave Rhetoricæ acrimonia, nimis argute
 scripta sua inchoet, sed sedatius incedat. ¶ Sententiæ ve- Tractat de
sententiis.
 ro sint ordinatæ, densa, & sibi instâtes. At dictio sit aper- Dicendi
modus.
 ta & ciuilis, & quæ insigniter materiam ppositâ ostendere
 valeat. Quæadmodû enî loquendi libertatē ac veritatem
 scriptoris menti, Scopum cōstituimus, Ita & eloquutioni
 ipsius, vnus ac potissimus est scopus, aperte demonstra-
 re, ac dilucide res gestas enarrare, nō verbis abstrusis, ex-
 orbitantibusve, neq; plebeis illis ac cauponariis, sed vt
 multi intelligāt, eruditi vero laudent. ¶ Oratio præterea Oratio fi-
guris care-
at crebris.
 figuris ornetur nō molestis, maxime vero in affectatis, ac
 minime ambitiōsis, Alioqui iuri opipare nimis condito, Sententiæ
ad grauita-
tē poeticā.
accedant.
 similis reddetur sermo, ¶ Sententiæ vero, ad magnificam
 illam poeticā & elatam accedant grauitatē, de qua obiter Lucianus
hic obser-
uat quæ p-
cipit.
 participet, præcipue cum ordinibus structis, infesto mar-
 te, naualive configit certamine. Opus enî tum erit poeti-
 co aliquo vento, qui classem secūdo impellat flatu, quiq;
 in altū, summasq; p vndas naues puehat. At stilus inte-
 rim p terrā incedat, verūtamē sublimitati ac venustati re-
 rum enarrandarū adaptando se extollat, & quoad fieri po-
 terit, assimilet, non peregrinabundus, neq; intempestiuæ
 debacchabundus. Prælicenter etenî euagari, & in poeti-
 cū furorē præcipitari, periculū est maximū. Idcirco præ-
 cipue sunt tum habenæ moderandæ, ac cohibendæ, cum
 haud obscurum sit, ex insolentia nimia, morbū non exi-
 guum generari. longe igit satius erit, vt cū mēs equo ve-
 hatur, eloquutio pedestris, appræhēsa sella, ne ab impe- Cōpatio.
Structura
verborum.
 tus derelinquat vehementia, cursu subsequat, ¶ Atqui
 verborū structura vtendum est media & tpata, nō nimis
 remota & circumducta, Asperū etenî, neq; muneris fer-

D

Ordo rerū

Ut prisci
annales &
Sisenē his-
toria.
Sumptum
ex Illiade
libro xiiii.
Illius emu-
latione.

Illustris q̄
piam Thu-
cydidis ex-
emplū.

Egregie
docet.

Nulli oc-
casioni de-
sit.

me (vt a multis fit) copulata, hoc nāq; culpabile est, illud vero audiētibus insuaue. ¶ Caterum res ipsa nō sunt vt fors tulit cōponendā, sed laboriose & anxie eadem sapius recensere oportet, & maxime quidē præsenti & introspicienti. Sin minus, saltem eos imitari, q̄ fideliter res gestas enarrant, quosve suspicari q̄s valeat, quā minime vel ad gratiā, vel ad odiū addere, vel demere. Inde etenim cōiectura initiū sumet, verisimiliora scriptorē illū cōposuisse. ¶ Postq̄ vero cuncta seu pluriā collecta fuerint, primo ex eis cōmentaria quā dā cōtexat, ac in corpus rude & informe redigat. Deinde ordinē adhibeat, cultū inserat, stilum ornet, aptet & concinnet, penitusq; tum Homérico similis sit Ioui, iam Thracū equestriū terrā spectanti, iam vero Myserū pariter & ipse quæ sunt Romanorū separatim inspiciat, nobisq; significet, qualia videant sibi ab excelso cōtemplanti. Dehinc Persarū quoq; Inde utrāq; cōsideret partē, num manus sint cōserturi, cūq; acies iam instruunt nō ad partē vnā respiciat, neq; equitē vnū, seu peditē, nisi Brasidas q̄s pfiliat, seu Demosthenes munitiones incidat, Primū duces intueat, & si qd praeceperint, num milites audierint, quo modo, qua rōne, quo ve consilio illos collocarit, ex ordine referat. ¶ Postq̄ vero cōgressi fuerint, cōe sit spectaculū, & quæ gerunt tanq̄ in librā tū expendat, vnaq; psequat, & vna fugiat, hisq; oib9 mensura adhibeat, haud ad faciētatē tñ, nec insolēter, neq; iuueniliter, sed facile cūcta absoluat, sistēs illic vbi hæc, ad illa (si res vrget) transeat, inde reuertat, solutus, cū illa vocauerint, ad oīaq; festinet, & quantū possibile erit, vno ac eodē tpe singula ptractet, ab Armeniaq; in Mediā transuolet, inde eodē impetu in Hiberiā p̄gat, postea in Italiā, ita vt nullū tempus intermittat. Maxime vero specu-

lo illini, lucido, & exacto centro, silem repræsentet mentē
 Siquidē q̄les rerū imagies suscepit, tales quoq; illas red-
 det/ distortū vero seu decoloratū, a lteriusve formæ nihil, Qui ex
musca faci
unt Elephā
tem.
 nō enī Rhetorum more scribit, sed vt exponenda sunt, ita
 enarrant, iam enī sunt gesta/ Sic aut ordinare & dicere ea
 oportet, vt nō quærendū sit illis, qd dicāt, sed qualiter di-
 cant. ¶ Proinde penitus arbitrandū est, historiæ scriptorē
 Phidiæ seu Praxiteli, aut Alcameni, vel alii illorū cui piā Cōpatio
 silem esse oportere/ Etenī neq; illi aurum, seu argentū, vel
 ebur, aliamue materiā faciebāt, sed eā iā existentē, Elæi,
 aut Athenienses, aut Argini, erogātes, antea disposuerāt,
 Illi vero dumtaxat formabant & secabant ebur, inde po-
 liebant, glutinabāt, cōcinnabāt, ac flosculorū instar auro
 inspergebāt, Siquidem illud ars eorū erat, vt affabre ma-
 teriā adaptarēt/ Tale igit̃ historici opus erit, vt res orna-
 te disponat, ac p̄ virili eas q̄ euidentissime repræsentet/
 Cū vero auscultator, quæ dicunt, subinde se cernere arbi-
 tratur, Interimq; laudibus p̄sequit̃, iam tū exacte labo-
 ratū est, debitamq; laudē in ope historico cōsequutus est
 Phidias. ¶ Cūq; p̄ata sunt iam oīa, absq; procemio qñq;
 ordiat̃, utpote, cum res, vt qd præmittāt nō admodū vr-
 get/ Eandē tū vim habente principio vtã, quo manifeste
 indicet̃, quib⁹ de reb⁹ sit dicturus/ Cum vero procemiū
 facit a rebus duab⁹ tantū, nō a tribus (vt rhetores facere
 solent) inchoet/ Nam quicqd ad beneuolētiā attinet, præ-
 termittat/ Audientesq; tantummodo attentos seu dociles
 reddat/ Id fiet, si ostendet, qd de rebus magnis, vel neccsa-
 riis, seu domesticis aut vtilibus verba sit factur⁹/ Intelle-
 ctu vero facilia, luculentaq; sequētia efficiet, si causas ex
 ordie exposuerit, rerūq; gestarū capita cōmode distixerit

Nominat
 Phidiā p̄
 pter exce-
 lentiam.
 Quō histo-
 ria sit icho-
 anda.

Attenti
 quō fiant.
 Dociles
 quomodo

Herodoti
exordium.

Thucydi
dis princi
pium.

Proœmiũ.

Narratio.

Breuitas i
enarrandis
rebus.

Cõpatio

Piscis vilis
simus qui
& Coraci
nus.

Talibus vñ sunt proœmiis scriptorũ excellentissimi. He-
rodotus quidem, ne facta temporis lapsu deleanť, cum
magna sint & miranda, victoriasq; Græcorum calamita-
tesq; ostendant Barbarorũ. Thucydides vero, & ipse spe-
rans bellum illud fore memorabilius, ac superiorib9 ma-
ius, quãdoquidem calamitates maximæ in illud incide-
rint. ¶ Proœmiũ vero magnitudo, pportione sua rebus re-
cte cõueniat, seu plongatione, siue abbreviatione, ab il-
loq; ad narrationẽ contextilis ac ductilis sit transitio. Re-
liquum enĩ historiæ corpus, reuera nil aliud, q̃ perpetua
est narratio. Quapropter virtutibus illustret p̃priis, le-
uiter ac plane pcedendo, æqualiter tamẽ, ne p̃mineat, ne
ve deprimat. Dehinc manifeste dicendi exornet elegan-
tia, parata (vt dixi) ac rerũ gestarum cõnexionẽ decorata.
Sic enĩ cuncta absoluta ac perfecta reddet. ¶ Cumq; in
principio satis elaboratũ fuerit, introducat secũdũ, prio-
ri cohæres, & cathenæ instar cõplicatum, ne historiæ cor-
pus truncũ remaneat, neve narratiões sint q̃ plurimæ, ac
inuiçẽ cõfusæ, sed semp primũ secũdo, nõ solũ sit vicinũ,
verũ & coniunctũ, ac magnope p̃mixtũ. ¶ Celeritas vero
oĩm maxie est utilis, præcipue vero vbi inopia narrãdo-
rum impedimento nõ fuerit. Hanc autẽ nõ tam a vocabu-
lis seu verbis, q̃ a rebus ipsis sumere oportet. Dico autẽ
si exigua ac minus necessaria transcurras, magnaq; suffi-
cienter enarres. Immo vero plurima omittas. Haud enĩ
cum amicos conuiuio acceperis, omniaq; parata fuerint,
Propterea in mediis bellariis, & alitibus, totq; ollis ac
apris, necnon leporibus, & suminibus, Saperdem appo-
nes, vel fabas, etiam si tale quid coctum fuerit. Siquidẽ
viliora illa negliges. Maxime vero in montiũ, mœnium,

& fluminum descriptione, temperandū est, ne insolenter
 vim verborū ostentare, historiamq; prætermittendo, rem
 tuam agere videaris. Sed utilitatis & claritatis gratia pa-
 rumper delibando transibis, viscum in hac re, omnemq;
 escam talem euitās. Quēadmodum & Homerū magna-
 nimiter facere cernis, quāuis enī poeta existat, Tantalū
 tamen, Ixionē, Ticyūq; ac reliquos cursim præterit. Qd
 si Parthenius, vel Euphorion, seu Callimachus dixisset,
 quotnam putas carminibus, aquā ad Tantali labia vsq;
 perduxisset? Dein quot Ixionē circumrotasset. Quūmo,
 Thucydides ipse, paucis, in tali dicendi genere vsus est.
 Considera etenī, q̄ subito absistat, cum machinā, seu ob-
 sidionis figurā necessariam & vtilem describit, vel etiam
 vbi ciuitatum situm, aut Syracusanorū portum ostendit.
 Atqui cum pestem enarrat, q̄uis prolixus esse videat, si
 tamē res exactius cōsideraueris, sic ipsius celeritatem co-
 gnosces, nam a rerum gestarū copia, q̄uis fugiēs, tantum
 nō obruitur. ¶ Cum vero aliquando orantē quēpiā in-
 troducere oportebit, præcipue p̄sonæ cōgruētia, rei q; pe-
 culiaria dicantur, ac ea q̄ manifestissime, p̄missum est ta-
 men aliquā rhetoricare, eloquētiæq; vim palam ostendere.
 At laudes ac vituperatiōes admodū sint paræ, ac cōsyde-
 ratæ, omniq; careant calumnia. Et quoniā extra forū ver-
 santur, demonstratiuæ, acceleratæ, ac minime intempesti-
 uæ existāt. ¶ Si secus fiet, cum Theopompo merito quis
 culpabitur, odiose plurimos accusanti, & hac in re adeo
 imorāti, vt poti⁹ accusare, q̄ res gestas enarrare videat.
 ¶ Porro, si fabula quæpiam inciderit, exponēda quidem
 erit, nō tamē omnino cōfirmāda, sed in mediū ponēda,
 quatenus ynusquisq; de illa suo pte arbitrio conicere va-

Eloquenti
am tuam.

In Odyssea
libro xi.

Thucydi-
dis brevis
dicendo.

De Cōcio-
nibus nūc
verba facit
Nōnunq;
in historia
eloquentie
vires osten-
dere licet.

Theopom-
pus arguit
q̄ i Philip-
pi amicos
acriter iue-
ctus est.

Quō fabu-
la scribēda

Potius fu-
tura q̄; præsens
histo-
ria fama
querenda.

Strabo li.
xvii. & Pli-
nius libro
xxxv. me-
minit.
Paretonia
Ciuitas iux-
ta Alexan-
driam quā
& Ammono-
niam vo-
cant Au-
thor Ste-
phanus.
Ptolomei
Philadel-
phi.
Hæc erat
inscriptio.

Frustra
Drogenis
iustar.

leat, fides vero tua min⁹ periclitabitur, si ad neutrum in-
clinatior eris. ¶ In summa huius mihi memor esto, sapi-
us illud idem refero, vt nō solum ad præsens respiciendo
scribas, quo nunc existentes te laudibus psequant⁹ & ho-
norent. Sed ad vniuersum æuum cōiectando, ad post fu-
turos potius elabores, ac ab illis mercedem scripturarum
tuarū exoptules, vt de te dici queat, vir ille ingenuus, lo-
quendiq; libertate plenus erat, nil adulatoriū, neq; serui-
le protulit, sed cunctis in rebus solam veritatē amplexus
est. Id si qs sapit, præsenti ac tam momētaneæ spei vniuer-
sæ, anteponet, ¶ Cernis ne quid Cnidius ille Architectus
fecerit? cū turrīm pulcherrimā, & omniū maximā in Pha-
ro Aegipti fabricaret, vnde p̄ imensum Pelagi spacium,
nocturna nauigantibus ostenderent⁹ lumina, ne in Parc-
toniā inciderent, periculosissimā (vt aiunt) ac vnde nullū
pateret effugium. Construens igitur molem, clam in mu-
ri ipsius lapide, suum incidit nomē, cūq; id calce oblinis-
set ac abscondisset, nomen tum regnātis sup̄ inscripsit, cō-
syderans (id quod accidit) vt haud multo post, litteræ cū
tectorio simul opere deciderēt, atq; appareret, Sostrates
Dexiphanis Cnidius diis salutaribus pronauigantibus.
Ita ille nō ad seculum suū, nec vitā prospiciebat breuissi-
mam, sed ad æternitatē, ac tēpus præsens. Quādiu enī tur-
ris illa stabit, tamdiu & ars ipsius pmanebit. Taliter ita-
q; historiā quoq; cum veritate potius ad spem futurā, q̄
cum adulatione ad oblectationē eorum qui nūc laudant⁹
conscribere oportet. Hæc tibi regula & amussis historiæ
iustæ, qua si qui metiri voluerint, bene erit, ac in vsum de-
centem a nobis scriptum est, Sin minus dolium circūuo-
lutum est in Cranio,

REVERENDO AC LONGE PRAESTAN-
ti viro Domino Jacobo de Bannissis, Cæsarea Maie-
statis a cōsiliis & secretis Decano Tridentino dignissi-
mo Bilibaldus Pyrckheymer S P D.

¶ Ab Imperiali aula, quæ tum ī Oeni celebrabat̃ ponte
te insalutato, vir Clarissime, abire coactus sum, quoniā il-
lustrium Bauariæ ducum controuersia, ob quam a Re-
pub: nostra, illac legatus eram, iam finē sortita esset, tuq;
Maiestatem Cæsareā, confestim ad Capræarum venatio-
nem, in saltus auios, præruptaq; mōtium cacumina per-
gentē, insecutus fuisses. Domū interim regressus, Lucia-
ni Samosatensis illius, Salsi ac omniū facetissimi, cōmen-
tarium de struenda historia, e græco in latinū (etsi tot ne-
gotiis onustus) verti. In quo, nō solum scriptorū ineptias
vt assolet, vafre præstringit, ac mordendo irridet, Sed &
graphice, quo pacto historia sit texenda, præter cōsuetu-
dinem instruit. Illum igitur Cæsaream maiestatem, tanq;
maioris vt nosti, moliminis præcursorē, adire iussi, addi-
to mādato, vt te imprimis cōueniret, pariterq;, neglectū
officiū meum suppleret, ac Critolai lance se expenden-
dum, seu mauis Aristarchi obelis transfigendum, exhibe-
ret, haud ignarus, me fusam illam ac vberriam græce lin-
guæ elegantia, orationisq; agmen rotundum, ac modulo
numeriorū venustū, nequaq; repræsentasse. quis enī præ-
stare id valeret? Vtrum vero tumultuaria, & nocturna in-
terprætatiōe ista, a rebusq; forensibus, & seuerioribus le-
gum studiis suffuratis lucubratiunculis, præc. ū opere fe-
cerim, seu doctis satisfacerim auribus, ex tuo ac aliorum
eruditorum pendebit iudicio. Quapropter, ne mei labas

D iiii

ris amore, censuræ perq̃ emunctæ, celeberrimū Diui Se-
baldi Præpositum Melchiorcm Pfintzing, cōterraneum
meum, Sebastianū Sperantium Præpositum Brixensem
dignissimū, Ioannem Stabiū Mathematicū & Historio-
graphum insignem, adhibebis/ quos omnes honoris ac
eruditionis gratia apello/ vt cum tecū hæc musarū cater-
ua/ scriptis meis album adiecerit calculum, tum demum,
Imperatoriam Maiestatem, religiose adorādi, vestra cō-
mendatione, Luciano meo licētia cōcedat/ Proinde, q̃ ti-
bi homini in rebus tam arduis occupatissimo, subciliua
hæc nugalia, subcisiuis horis examinanda offero, haud
(sat scio) moleste feres, quandoquidē, cum sis eiusdē Mu-
sæ vir, studia hæc leuiora, tanq̃ oblectamenta quædam,
haud penitus aspernaris, Sed animi laxandi gratia (vt
& mihi euenire solet) ad suauiā & blanda hæc ocia. potius
q̃ negotia, sæpissime diuertis/ Boni igitur cōsules, &
vt tua est humanitas benigne excipies, quæ tibi iam sine
cero & candido offero animo/ Incertus plus te suspiciam,
amemve/ Non solum quoniā inter primores polleas au-
licos, seu q̃ auctoritate, & gratia, plurimū apud Maiesta-
tem præstes Cæsaream/ Verumetiā quoniā rerū prudē-
tia, animi p̃bitate, eruditione singulari, vsu, & experien-
tia, opido q̃ inter cūctos excellas homines/ adeo, vt ma-
ter natura, nō nouerca, tot virtutibus te nō solum ornasse
sed potius cumulasse videatur/ Veruntamē ne nil modes-
tiæ tuæ tribuisse videar, facius fortassis erit stilo tempe-
rare, q̃ parum digna de te in mediū proferre/ Vela igit̃
cōtraham, obseruantissime ac iucundissime mi Bannissi,
laudesq̃ tuas innumeras, longe meliorib⁹ olim celebra-
das, iam reseruo/ Interim mei memor vale, ac Xenophon

ris de rebus Græcis libros septem, in latinum a me ver-
sos, si saltim præ nimis occupationibus breui recogno-
scere licebit, tantum nō in manibus habere existima. Nu-
rembergæ Kal. Decēbris Anno humanæ salutis instau-
ratione M, D, XIII.

Finis Lucianus de ratione conscribendæ
historiæ, ex Græco in latinū tradu-
ctus, Impræssus Nurember-
gæ per Fridericum
Peypus Anno
M, D, XV.

REGNANTE IMPERATORE MAXIMILI-
ANO P, P, SEMPER AVGVSTO,